

DRESSUUR

Duidelijkheid troef bij
Annemarie van der Toorn
Hoe leren paarden?

**Gaskia Poel over
droompaard
Le Formidable**

es van Isabell Werth:

*Zuig je paard
als een bananen"*

Soms kan het niet anders ...

Boxrust, hoe dan?

Er zijn momenten dat een dierenarts absolute boxrust moet voorschrijven. Maar wat betekent dat voor een paard, zowel lichamelijk als mentaal? En hoe maak je het voor het paard zo prettig mogelijk? Eric Laarakker van de Holistische dierenartsenpraktijk Den Hoek legt uit.

TEKST: YVONNE BUIS-FRANKEN

Was enkele decennia geleden absolute boxrust nog een regelmatig voorgeschreven 'therapie', tegenwoordig horen we dat toch veel minder. Maar er blijven momenten dat een dierenarts geen andere keuze heeft. Toen Eric Laarakker afstudeerde als dierenarts was het gemeengoed om paarden in bepaalde gevallen langdurig, en dan praten we over zelfs enkele maanden tot een half jaar, op te sluiten in hun stal om te herstellen. Laarakker: "Destijds was dat echt de norm, maar toen al dacht ik 'dit klopt niet'. Een paard is ervoor

gemaakt om te herstellen in beweging. In de natuur heeft hij simpelweg geen keuze. Zou hij stil onder een boom blijven staan en de kudde bij hem weg laten lopen, dan mist hij direct de bescherming van die kudde. Er hoeft maar één roofdier langs te komen, en het is met hem gedaan. Bewegen is dus essentieel om te overleven. Ondertussen is er veel onderzoek naar gedaan, zowel humaan als veterinair en je ziet een hele duidelijke verschuiving. Ook mensen worden direct gemobiliseerd, zo snel mogelijk na een operatie moeten ze weer aan de gang. Bij paarden willen we dat ook. Probleem bij paarden is echter dat je niet kunt zeggen dat ze het rustig aan moeten doen. Heeft hij pijn, dan zal hij zich nog wel inhouden. Voelt hij echter niets meer, gaat hij rustig met de kudde aan de kletter. Dat moeten we dus toch voor hun in de gaten houden."

Effecten van boxrust

Wat doet absolute boxrust met een paard? Laarakker: "Er zal sprake zijn van spieraftname. Dit is niet zo erg als bij mensen. Zet je die 6 weken in het gips, dan komt er zo'n iel beentje uit. Dat is bij een paard niet het geval, maar de spieren nemen wel af. Dat werkt negatief. Ga je namelijk weer met het paard aan het werk, dan wil je dat de spieren de krachten opvangen en niet de geblesseerde structuren. Daarnaast verslappen ook de structuren rondom de spieren. Deze fascia zijn de bindweefselplaten rondom de spier en de pezen. Maar ook de gewrichten worden stijf en minder mobiel. Alles moet weer worden opgebouwd. Zet je een paard een half jaar op rust, dan heb je wel anderhalf

BOX MET UITLOOP

Mireille den Hoed van revalidatieststal Stal Mireille in Empe ziet ook liever geen paarden uitsluitend op stal. "Boxrust wil ik alleen geven aan paarden waar het echt voor bedoeld is, na een operatie bijvoorbeeld of een breuk. Dan moet je wel. Boxrust heeft hele nadelige gevolgen voor een paard. Je legt het hele lijf stil, spieren, darmen. Daar zijn paarden niet voor gemaakt. Voor paarden is 't het meest vervelend wanneer ze het gevoel hebben niet bij de kudde te horen. Daarom hebben wij hier een speciale box. Het paard heeft een reguliere box van 3 bij 4 met buitenlucht, daar direct aan vast zit een uitloopje op steen van ongeveer dezelfde afmeting en hieraan vast zit dan weer een kleine paddock met gras van 2 keer circa drie bij 6 meter. Dit alles bevindt zich tussen de andere paarden. Ze staan daar dus nooit alleen. In de box liggen een dikke laag stro en een berg hooi en in de uitloop hangt een hooinet, zodat ze ook daar onbeperkt hooi kunnen eten. Op het gras komen ze, als het kan, ongeveer een uurtje per dag. Dan hebben ze weer de keuze uit stal met stro of uitloop op bestrating. Recent kreeg ik hier een paard dat al acht weken op de kliniek alleen in een box had gestaan. Toen ze hier aankwam was ze enorm onrustig, ook in de uitloop. Het hooi was helemaal niet interessant. Toen hebben we haar op het gras gezet. Daar was het direct 'kop naar beneden en gras eten'. In dat geval was de graspaddock dus de beste optie. Daarna kon zij ook gewoon op stal en in de uitloop staan. Per paard is het toch even aftasten. Wij geven nooit medicijnen om ze rustig te houden. Ze hebben hun hooi, stro en we hangen wilgentakken op verschillende plekken en hoogtes op, om verveling te voorkomen. Worden ze te dik, dan mixen we hooi en tarwestro in het hooinet. Dan gaat het eigenlijk altijd goed."

jaar nodig om weer volledig op te bouwen. En het is dan knap moeilijk om nog op het oude niveau terug te keren."

Darmstelsel

Daarnaast zal boxrust effect hebben op het darmstelsel. "Om te beginnen helpt beweging mee in de motoriek van de darmen. Bij boxrust wordt deze minder. Boxrust geeft het paard vaak stress wat kan resulteren in maagzweren. Die kunnen in zeer korte tijd ontstaan. Daarbij eet het paard vaak veel meer dan normaal. Om ze rustig te houden gaan er vaak volle hooinetten in. Uit verveling eten ze ook nog van het stro, en dat in combinatie met weinig krachtvoer en geen beweging is niet bevorderlijk voor de darmactiviteit.

Stress

De met het opsluiten gepaard gaande stress heeft daarnaast effect op de darmflora. Hierdoor krijgt het paard relatief meer schimmels in, met name, de blinde darm. Rechts ziet het paard er dan ook meer opgeblazen uit. Er ontstaat een disbalans in schimmels en de normaal aanwezige bacteriën in de darm waardoor de peristaltiek, de darmbewegingen, achteruit gaan.

Van twee kanten

Doordat er meer afvalstoffen ontstaan, wordt daarbij de lever meer belast. Maar voor het herstel van bijvoorbeeld een pees heb je juist leverenergie nodig. Van deze weten

we echter ook dat het negatief wordt beïnvloed door woede, agressie, frustratie en stress. Van twee kanten heb je dus een overbelasting van de lever. Uiteraard heeft dit dus ook een negatief effect op het herstel.

Verveling

Opsluiting zorgt ook voor verveling. Het ontwikkelen van stalondeugden is dus zeker niet uitgesloten. En het laatste punt is dat de wervelkolom door langdurige rust stijf wordt. Er kunnen blokkades ontstaan waardoor het paard scheef gaat lopen. Dit kan tijdens het herstelproces ook weer een overbelasting gaan vormen.

FOTO: STAL MIREILLE

Box met kleine uitloop

Wanneer

Al deze factoren bij elkaar geven wel aan dat absolute boxrust niet bij paarden past. Wanneer kies je er dan toch voor? "Peesproblemen in de acute fase zijn wel blessures die enige tijd totale rust nodig hebben. Ook na een operatie kan totale boxrust noodzakelijk zijn. En paarden met breuken en scheurtjes in de ondervoet of bijvoorbeeld het griffelbeen, moeten tijdelijk boxrust houden. Heb je echter een peesblessure die niet al te ernstig is, dan heb ik veel liever dat de paarden blijven bewegen. In ieder geval stappen aan de hand of vrije beweging, mits het karakter van het paard en de manier waarop het gehouden wordt dit toelaten."

Vijf types

De holistische diergeneeskunde kent vijf paardentypes: Hout, Vuur, Water, Aarde en Metaal. "Een vuurtype, en dat zijn goede dressuurpaarden heel vaak, voelen elk pijnkje en zullen dus niet veel doen tijdens een blessure. Heb je echter een houttype, vaak de springpaarden, die trekken zich niet zo veel aan van pijn. Die zal je dus veel minder makkelijk rustig houden bij het stappen aan de hand of wanneer je ze in de kudde zou plaatsen."

MEDICATIE

Wanneer paarden zeer onrustig zijn, kan ervoor worden gekozen om de ze rustig te houden met medicatie. Eric Laarakker: "Ik ben daar uiterst voorzichtig mee. Geef je het heel kortdurend dan heb ik daar nog niet zo veel moeite mee, maar langdurig een paard kalmerende middelen geven heeft een negatief effect op het herstel. Wij geven hier nog wel eens een homeopatisch middel. Dat verdooft niet, maar haalt wel de top eraf. Dit kun je ook langdurig inzetten zonder problemen. Verder ondersteunen we de paarden nog wel eens met maagzuurremmers en kruiden om het maag-darmstelsel te beschermen. Pijnstillers geef ik alleen bij acute pijn. Op langere termijn wil ik dit zo snel mogelijk afbouwen om ervoor te zorgen dat het paard voorzichtig blijft met zichzelf."

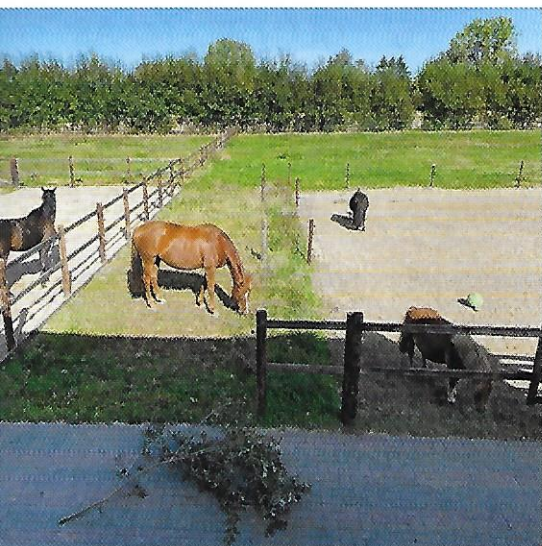

FOTO: STAL MREILLE

Kleine uitloop op gras

Afweging

Als eigenaar moet je altijd de afweging maken wat voor jouw paard het beste werkt. Sta je op een stal waar de paarden iedere dag de hele dag binnen staan, is er waarschijnlijk geen enkel probleem. Maar gaan ze de hele dag naar buiten dan zal het heel vaak zijn dat het paard dat binnen moet blijven heel onrustig is op stal. En staat hij de hele dag te piafferen op stal, zal dat zeker niet bevorderlijk zijn voor de blessure. Dan kan hij veel beter mee in de kudde, mits deze rustig blijft. Heb je te maken met veel wisselingen in de kudde, en zeker bij pensionstallen is dat vaak het geval, dan zal dit weer geen optie zijn. Moet er met een nieuw paard duidelijk worden gemaakt hoe de rangorde is, dan kan het paard steeds worden opgejaagd, met alle risico's van dien. Het blijft dus wikken en wegen wat het beste is om te doen.

Oplossingen

Toch zijn de wel oplossingen te bedenken om het paard rustiger te houden zonder dat hier direct medicatie aan te pas hoeft te komen. Laarakker: "Het kan helpen het paard in een stal te zetten waar hij uitzicht heeft op de kudde. Zo kan hij het toch in de gaten houden en zal hij veelal rustiger blijven. In de wei

zou je ook een klein stukje kunnen afzetten waardoor het paard het contact behoudt en toch maar heel beperkte beweging heeft. Een soort stal in de wei. Dan moet wel de omheining van goede kwaliteit zijn, want gaat hij daardoorheen, ben je direct alles kwijt."

Stuk afzetten

Heb je een paard dat altijd buiten loopt in een kudde met voerplaatsen en overkappingen, dan kun je proberen ergens een 'stal' te creëren. Dit hoeft niet persé een box te zijn, maar kan ook door een stuk af te zetten waardoor de kudde er toch rond omheen kan lopen. Maar heb je dat houttype dat heel explosief wordt wanneer je hem aan de hand wil stappen, en zeker niet in de wei of paddock kan worden gezet, zonder zichzelf opnieuw te beschadigen, kan het soms beter zijn om hem

onder het zadel te stappen. Uiteraard is ook dit weer afhankelijk van het paard, is hij wel te rijden of heel onvoorspelbaar bijvoorbeeld, en natuurlijk van de ruiter. Er moet wel controle zijn. En heb je een hele lichte ruiter, gaat het wel goed, maar bij een hele zware ruiter kun je je ook afvragen of het niet té belastend is.

Vriendje

Moet je een paard toch op stal houden, kan het helpen er een vriendje naast te zetten. Zelig voor dat vriendje? "Ja. Maar dat moeten vrienden dan maar even voor elkaar over hebben, het is maar tijdelijk. Ieder geval is weer een afweging op zich, geen paard is hetzelfde. Probeer te kijken wat voor jouw paard het beste werkt, en probeer zo snel als het mag en kan het paard op een veilige en verantwoorde manier wel weer in beweging te krijgen."

JEANETTE HAAZEN: "GEBOFT"

Voor Jeannette Haazen was er geen keuze. Haar Nartan moest voor langere tijd op stal blijven vanwege een breuk in zijn knieschijf. Jeannette vertelt: "We kwamen terug van een hele gezellige buitenrit toen het gebeurde. Ik zat op de hengst Rockefeller en mijn man Chris op Nartan. Bij het thuiskomen kwamen de jonge paarden in het land op ons afgerend. Normaal was Rockefeller heel braaf, maar toen werd hij opeens heel veel hengst en sloeg achteruit, tegen het been van Nartan. De dierenarts constateerde de breuk. Absolute boxrust was noodzakelijk, dan kon het misschien goed komen. Eigenlijk mocht hij ook helemaal niet gaan liggen omdat opstaan een risico zou vormen. Voor ons gevoel heeft hij dat ook nooit gedaan. Hij was heel voorzichtig met zichzelf. Uiteindelijk heeft het meer dan 10 maanden geduurd. Alle behandelingen en onderzoeken, maar bijvoorbeeld ook het bekappen van de hoefsmid; het werd allemaal in de box gedaan. Hij stond samen met Rockefeller en Quicksilver op stal, nooit lieten we hem helemaal alleen. We hadden altijd de muziek hard aan staan, zodat hij niet zou schrikken van geluiden van buiten en krachtvoer kreeg hij nauwelijks. Wat zemelen en een handje bix. Verder alleen hooi. Tot mijn verbazing verloor hij helemaal niets aan bespiering, nog altijd had hij zo'n mooie dikke nek. Na al die maanden haalden we hem uit zijn stal. Heel voorzichtig hebben we hem naar de binnenmanege gebracht, daar had Chris een stukje afgezet. We lieten hem rustig stappen en dat ging goed. Toen ook een klein sukkeldrafje geprobeerd. Hij deed net of hij daar gisteren nog geweest was. Na een week of twee zat ik er weer op en na nog geen drie maanden reed ik mijn eerste concours, toen nog Prix St. George. Het ging geweldig! Na afloop hebben we met z'n allen zitten janken, zo blij en opgelucht waren we. Later liep hij nog de wereldbekerfinale en met zijn nieuwe eigenaresse was hij nog op de WEG in Kentucky. Hij had er echt geen last meer van. Wij hebben enorm gebuft dat het zo is afgelopen."